

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» проаналізував статистичну інформацію ринку основних небанківських фінансових послуг України за результатами I півріччя 2011 р. Проведений аналіз дозволив зробити нижченаведені висновки.

Протягом I півріччя 2011 р. спостерігалось незначне збільшення кількості учасників ринку небанківських фінансових послуг, зокрема це стосується фінансових, факторингових, лізингових компаній та ломбардів. Однак при цьому відбулось скорочення кількості страхових компаній, кредитних спілок та кількості діючих недержавних пенсійних фондів.

За результатами I півріччя 2011 р. відбулось скорочення розміру сукупних активів *страхових компаній*. Так, балансові активи станом на 01.07.2011 р. складають 42,84 млрд. грн., що на 5,3% (2,4 млрд. грн.) менше, ніж станом на 01.01.2011 р.

Станом на 01.07.2011 р. всього було зареєстровано 446 страхових компаній (СК), з яких: 65 – СК зі страхування життя (68 установ станом на 01.07.2010 р.), 381 – СК, що здійснюють види страхування інші, ніж страхування життя (373 установи станом на 01.07.2010 р.).

Разом з тим, за результатами I півріччя 2011 р. концентрація ринку страхування залишається досить високою: на 10 найбільших страховиків типу «Life» припадає 85,7% зібраних валових страхових премій (за результатами I півріччя 2010 р. – 82,1%), а на 20 найбільших страховиків типу «Non-life» – 55,6% (за результатами I півріччя 2010 р. – 54,3%). Таким чином, на думку аналітиків НРА «Рюрік», серед 446 СК, які мають ліцензію Держфінпослуг, активну діяльність на ринку класичного страхування здійснюють близько 50 компаній, а решта або займаються специфічним схемним страхуванням, спрямованим на оптимізацію оподаткування пов'язаних компаній, або взагалі майже призупинили діяльність на ринку страхування України.

Розмір залучених валових страхових премій за результатами I півріччя 2011 р. зріс на 14,6%, порівняно з підсумками аналогічного періоду 2010 р., та дорівнював 11,04 млрд. грн. Водночас, аналітичний департамент НРА «Рюрік» констатує зниження обсягів страхових виплат на 5,3% до 2,48 млрд. грн. Це, відповідно, призвело до зниження показника рівня валових виплат за всіма видами

страхування з 27,3% за підсумками I півріччя 2010 р. до 22,5% за результатами I півріччя 2011 р.

Найбільші темпи приросту за підсумками I півріччя 2011 р. порівняно з результатами за аналогічний період 2010 р. показали обсяги чистих страхових премій, зібраних від добровільного страхування фінансових ризиків (+153,9%). В цілому, розмір чистих страхових премій за всіма видами страхування зріс на 36,2% до 7,6 млрд. грн.

Аналітики НРА «Рюрік» відзначають зменшення частки премій, переданих у перестраховання, з 47,2% за I півріччя 2010 р. до 36,3% за I півріччя 2011 р. Серед країн походження іноземних перестраховиків домінуючі позиції за показником переданих премій продовжують займати Великобританія (24% переданих премій), Російська Федерація (22%) та Німеччина (9%).

В структурі сформованих резервів за активами, визначеними ст.31 ЗУ «Про страхування», домінуючу позицію за підсумками I півріччя 2011 р. продовжують утримувати акції (40,67%), на другому місці – банківські вклади (25,14%), на третьому – права вимоги до перестраховиків (12,03%).

Ринок *кредитних спілок* протягом I півріччя 2011 р. характеризувався скороченням кількості учасників з 659 до 632 одиниць. Також спостерігалось зменшення кількості членів, які мають внески на депозитних рахунках спілок, з 78,9 до 49,8 тис. осіб та членів кредитних спілок, які мають діючі кредитні договори, з 343,0 до 269,7 тис. осіб. Крім того, відбулось зменшення балансової вартості власного капіталу кредитних спілок з 1 117,3 млн. грн. до 859,3 млн. грн. (або на 23,1%).

Якість кредитного портфеля кредитних спілок залишається доволі низькою, що проявляється у значному розмірі проблемних кредитів. Так, станом на 01.07.2011 р. прострочені та безнадійні кредити становили 19,8% від загального обсягу кредитів (станом на 01.07.2010 р. – 29,9%). Найбільшу питому вагу в кредитному портфелі продовжують займати споживчі кредити із часткою 41,7%.

Ринок послуг *факторингу* протягом II кварталу 2011 р. показав зростання кількості укладених угод в 3,53 разу, порівняно з аналогічним періодом 2010 р., однак при цьому загальний обсяг укладених угод скоротився на 44,7%. Кількість компаній, які мали ліцензію Держфінпослуг на

право надавати послуги факторингу, станом на 01.07.2011 р. складає 94 установи.

Структура фінансування діяльності факторів зазнала змін – найбільшу питому вагу в структурі пасивів за підсумками I півріччя 2011 р. займають власні кошти компаній (64,1%), тоді як за підсумками аналогічного періоду 2010 р. найбільша частка припадала на позичкові кошти юридичних осіб (72,0%), а на власні кошти припадало лише 14,0%. За напрямками наданого факторингового фінансування значно зросли частки торговельного фінансування та сфери послуг.

Продовжує зростати ринок послуг *ломбардів*, сукупний розмір активів яких за підсумками I півріччя 2011 р. склав у вартісному вираженні 1 006,2 млн. грн. При цьому головним видом забезпечення ломбардних кредитів залишається застава виробів з дорогоцінних металів та каміння (91,5% наданих кредитів). Протягом I півріччя 2011 р. продовжилась тенденція до зростання середнього розміру наданого ломбардного кредиту, який дорівнював 647,0 грн. Як позитивне явище, аналітики НРА «Рюрік» відзначають збільшення фінансування діяльності ломбардів за рахунок власних коштів: якщо на початок року частка власного капіталу у пасивах складала 70,6%, то станом на 01.07.2011 р. – 72,6%.

Концентрація ринку послуг ломбардів залишається досить високою. Так, на п'ять найбільших ломбардів станом на 01.07.2011 р. припадає 51,5% наданих фінансових кредитів та 44,0% сукупних активів, при тому що відповідну ліцензію на право надавати послуги з ломбардного кредитування мають 444 установи.

I півріччя 2011 р. характеризувалось поживленням ринку *фінансового лізингу*. Так, за підсумками I півріччя 2011 р. аналітичний департамент НРА «Рюрік» констатує збільшення обсягів лізингових операцій порівняно з аналогічним періодом як 2009 р., так і 2010 р. Вартість укладених договорів фінансового лізингу становила 4 048,6 млн. грн., що у 2,8 рази більше, ніж за аналогічний період 2010 р. (1 436,3 млн. грн.). Із загального обсягу послуг фінансового лізингу лише 6,6 млн. грн. припадає на фінансові компанії, а решта (4 042,0 млн. грн.) – на послуги, надані юридичними особами, які мають відповідний дозвіл Держфінпослуг.

Основним споживачем послуг фінансового лізингу залишається транспортна галузь із часткою 57,5% загальної вартості угод, при цьому переважаючий термін укладання угод становить 2-5 років (44,3%) та 5-10 років (45,9%). Фінансування діяльності з надання послуг фінансового лізингу за результатами I півріччя 2011 р. збільшилось на 207,6% (2 028,3 млн. грн.). В структурі джерел фінансування відбулось зростання частки позичкових коштів з 76,5% до 81,2%.

Ринок *недержавного пенсійного забезпечення* характеризувався зменшенням темпів приросту кількості укладених пенсійних контрактів. Сукупні активи НПФ за результатами I півріччя 2011 р. зросли на 10,6% (121,7 млн. грн.) і станом на 01.07.2011 р. дорівнювали 1,26 млрд. грн. Основні показники НПФ протягом останніх років показують стабільну позитивну динаміку. З огляду на це, система НПЗ має потенціал для подальшого розвитку пенсійного забезпечення населення України.

Недержавні пенсійні фонди, як і в 2010 р., продовжували демонструвати позитивну динаміку співвідношення інвестиційного доходу та витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів. Структура пенсійних активів залишилась відносно сталою: на депозитні вкладення НПФ припадає 31,6% активів, на акції українських компаній – 19,4%, на облігації підприємств – 17,9%.

Зменшення в період фінансово-економічної кризи обсягів виробництва основних видів промислової продукції та послуг значно погіршило умови інвестиційної діяльності, у тому числі недержавних пенсійних фондів, що негативно вплинуло на рівень дохідності фінансових активів. На даний момент актуальною проблемою для недержавних пенсійних фондів залишається забезпечення дохідності пенсійних активів вище рівня інфляції.

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» на регулярній основі відслідковує та аналізує поточний стан та тенденції розвитку ринку небанківських фінансових послуг України, що знаходить своє відображення у відповідних щоквартальних оглядах.

Підготовлено аналітичним департаментом НРА «Рюрік» на основі офіційних даних Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг (режим доступу: www.dfp.gov.ua).

Повна версія аналітичного огляду ринку небанківських фінансових послуг України розміщена у вільному доступі на офіційному сайті Агентства (www.rurik.com.ua).

Відповідальний за випуск:
Директор з розвитку НРА «Рюрік»,
к.е.н., Долінський Леонід, тел. (044) 383-04-76;

Відповідальний аналітик:
Іванов Олександр, тел. (044) 484-00-53 (вн. 109).